

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

SZADZENIE

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

SZADZENIE to zastępowanie spółgłosek syczących szumiącymi, a więc wymawianie [s], [c], [z], [dz] jako [š], [ž], [č], [dž]. Termin SZADZENIE został utworzony od niewłaściwie wymawianej postaci czasownika SADZIĆ SIĘ – a więc nie [sadzić], tylko [šadzić]. Jak wiemy, SADZIĆ SIĘ oznacza ‘starać się komuś zaimponować; popisywać się przed kimś’ – SZADZENIE bowiem to hiperpoprawna (czyli błędna) wymowa osób, które koniecznie chcą uniknąć mazurzenia wyniesionego z gwary. Wstydząc się gwarowej, mazurzącej wymowy typu masz [mas], czapka [capka], żaba [zaba], na wszelki wypadek unikają wymawiania [s], [c], [z], [dz] we wszelkich wyrazach, mówiąc nie tylko masz [maš], czapka [čapka], żaba [žaba], lecz także: u nas [u naš], cały [čąły], zabawa [žabawa]. Zjawisko to było dość powszechne w II połowie XX w., obecnie spotyka się je raczej tylko u osób ze starszego pokolenia. Wynika to z dwóch powodów. Po pierwsze język ogólnopolski stał się naprawdę ogólnopolski, a gwary zaczęły stopniowo zanikać. Po drugie natomiast zmieniło się społeczne postrzeganie gwar i dialektów: przestaliśmy traktować je jako „gorszą odmianę polszczyzny”. Coraz lepiej dostrzegamy ich wartość historyczną i kulturową i coraz wyraźniej uświadamiamy sobie, jak bogatym i cennym dziedzictwem są regionalne odmiany języka polskiego. Szkoda tylko, że tak późno to zrozumieliśmy...